

ТЕОРІЯ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Галина Міхненко

Національний технічний університет України «КПІ»

Процеси глобалізації та стрімкого технічного розвитку гостро ставлять перед університетською освітою питання підготовки фахівців і продукування наукових ідей, що були б конкурентоспроможними у світі. До оптимізації підготовки майбутніх інженерів сучасна педагогічна наука може підходити з різних позицій: розробки нових принципів побудови навчальних програм та підручників, удосконалення методів навчання, індивідуалізації процесу навчання тощо. У всіх цих підходах в центрі – особистість студента, орієнтація на його психофізіологічний розвиток та індивідуальні здібності, виявлення як внутрішніх, так і зовнішніх резервів розвитку та формування свідомого творчого фахівця.

Зазначимо, інженерне мислення ХХІ ст. являє собою складне системне утворення, що включає в себе синтез образного і логічного мислення та синтез наукового і практичного мислення. Діяльність інженера поєднує ці полярні стилі мислення, вимагає рівноправ'я логічного та образно-інтуїтивного мислення, рівноправ'я лівої та правої півкуль мозку.

Студенти інженерних спеціальностей, як правило, відрізняються високорозвиненим логічним та абстрактним мисленням, концентрацією уваги, високим рівнем розвитку просторових уявлень та невербального інтелекту, незалежністю суджень. Але для них характерним є досить низький рівень сформованих комунікативних навичок, вербального мислення. Виявлено ще дві риси особистості студента-майбутнього інженера – неадекватність самооціночних суджень (в основному соціального характеру) та вузькість пізнавальних інтересів (особливо в галузі філософії, мистецтва, політики). По завершенню навчання в університеті студенти, починаючи свою трудову діяльність, стикаються з необхідністю проявляти свою професійно-орієнтовану комунікативну компетенцію, вміння логічно, грамотно висловлювати та обґрунтовано доводити власну точку зору як рідною, так і іноземною мовами, вміння співпрацювати з колегами, критично ставитися до власної поведінки тощо.

Тут спостерігаємо протиріччя: з одного боку, студенти вже протягом навчання в університеті усвідомлюють важливість вищезазначених навичок і вмінь для професійної діяльності, особливо вмінь іншомовного професійно-орієнтованого спілкування; з іншого, недостатній рівень базових знань як іноземної мови, так і граматики рідної мови, викликає у студентів цілу низку труднощів, що врешті-решт призводить до появи у деяких з них хибних суджень, таких як-от: «вивчення іноземної мови – це надзвичайно складне завдання». Іноді чуємо від студентів: «Як можна розібратися в англійській мові – у ній же більше виключень, ніж правил?!» Звідки виникають такі

несправедливі думки? Ми вже згадували, що майбутні інженери зазвичай відрізняються розвиненим логічним мисленням, і саме їхня, така необхідна у професійній діяльності, властивість «докопуватися» до суті усіх процесів змушує їх шукати логіку та закономірності у всьому, в іноземних мовах включно. Саме тому під час навчання іноземної мови у технічному університеті важливо не просто враховувати індивідуальні особливості мислення студентів, щоб полегшити їм сприймання навчального матеріалу, а й використовувати їхні здібності до того чи іншого типу інтелектуальної діяльності задля формування всебічно розвиненої творчості особистості майбутнього фахівця.

Теорія множинного інтелекту американського психолога Г. Гарднера, що вперше була опублікована в його книзі «Структура розуму: теорія множинного інтелекту» («*Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*», 1983) [2], розкриває один з можливих способів індивідуалізації освітнього процесу. Дослідження Гарднера довели, що існують множинні форми прояву інтелекту, які неможливо виміряти за допомогою тестів «IQ». У своїй книзі Гарднер виділив сім видів інтелекту: лінгвістичний ('word smart'), логіко-математичний ('number smart'), музичний ('music smart'), просторовий ('picture smart'), тілесно-кінестетичний ('body smart'), інтраперсональний ('self-smart'), міжособистісний ('people smart'). Пізніше дослідник додав ще два види: натуралістичний ('nature smart') та екзистенціальний ('problem solving smart'). Хоча всі нормальні індивіди у тій чи іншій мірі здатні проявляти всі різновиди інтелекту, для кожного з них є характерним унікальне поєднання більше чи менше розвинених інтелектуальних здібностей, чим і пояснюються індивідуальні відмінності між людьми (Walters & Gardner, 1985).

Як зазначає Гарднер [2], ступінь прояву того чи іншого типу інтелекту залежить від життєвого досвіду індивіду. Чим частіше людина використовує той чи інший тип інтелекту, чим більше існує можливостей для його розвитку в ході навчання, тим краще він розвивається. У більшості людей прекрасно розвинені одна або кілька здібностей, що демонструються з легкістю, деякі проявляються при звичайних зусиллях і одна або кілька – лише при великих зусиллях.

Так, студенти інженерних спеціальностей з легкістю оперують числами, міркують раціонально, розглядають та оцінюють предмети та поняття у їх взаємовідносинах та взаємозв'язках (логіко-математичний інтелект), вони здатні чітко сприймати зорові об'єкти, трансформувати та модифікувати їх (просторовий інтелект). Спеціалісти ж гуманітарного профілю постійно живуть «у світі слів», вони майстерно володіють мовою, проявляють інтерес до слів та бажання їх досліджувати (лінгвістичний інтелект). Викладачі іноземних мов, на яких покладається завдання розвитку комунікативних вмінь студентів-майбутніх інженерів, зі своїми розвиненими лінгвістичними здібностями часто дивуються труднощам, що виникають у студентів під час їхньої спроби розібратися в елементарних мовних поняттях (частинах мови, членах речення тощо). Деякі студенти з небажанням вирішують так старанно складений викладачем іноземної мови кросворд на закріплення вивчення лексичних

одиниць просто тому, що їм не подобається «ігри» зі словами – у них є свій спосіб запам'ятовування слів. Підібраний викладачем текст, що відповідає критеріям тематичної цілісності, може бути зовсім нецікавим студенту: не через те, що текст не відповідає колу його професійних інтересів, а тому, що інформацію було «вирвано» з контексту (з якоїсь великої статті) і її неможливо застосувати у практичній діяльності. Все перевіряється практикою. Спеціалісти інженерного профілю частіше звертаються до предметного і конкретного світу речей, «світ слів» для них може стати ближчим, на нашу думку, за умови інтеграції вербально-лінгвістичного інтелекту з іншими його видами, особливо з логіко-математичним та просторовим.

Застосування теорії множинного інтелекту Г. Гарднера у навчанні студентів іноземної мови має декілька переваг. По-перше, використання в освітньому середовищі завдань, що передбачають залучення різних видів інтелекту, дає можливість помітити, що студенти з невербальним мисленням стають більш зацікавленими і активними на заняттях з іноземної мови, у них поступово формується внутрішня мотивація до іншомовного спілкування. По-друге, знання мови покращується у всіх студентів, а не тільки у незначної їх частини, яких ми вважаємо здібними тільки тому, що у них добре сформовані самі ті навички, якими володіємо ми – викладачі іноземних мов. По-третє, як тільки студенти усвідомлять, що вони можуть оволодівати складними, на їхню думку, вміннями і навичками (у нашому випадку навичками іншомовного професійно-орієнтованого спілкування), спираючись на свої сильні сторони та застосовуючи нові набуті навчальні техніки і стратегії, вони свідомо зрозуміють необхідність самостійно набувати знання, які стануть джерелом їхньої творчої активності та поштовхом до їхньої самоактуалізації, особистісного розвитку.

Теорія множинного інтелекту отримала всесвітнє визнання як одна з найбільш новаторських теорій пізнання інтелекту людини. За умови правильного застосування в освітньому процесі, зокрема у процесі навчання іншомовного професійно-орієнтованого спілкування, теорія Г. Гарднера допоможе студентам інженерних спеціальностей повніше реалізувати свій потенціал у майбутній професійній діяльності, сприяючи розвитку вміння володіти збалансованими можливостями засвоєння інформації різними способами.

Література:

1. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие / под ред. М. В. Булановой-Топорковой. - Ростов н/Д: Феникс, 2002. - 544 с.
2. Гарднер Г. Структура разума: теория множественного интеллекта: Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. – 512 с.